

UCHWAŁA NR 90/2025**RADY NARODOWEGO CENTRUM NAUKI**

z dnia 21 września 2025 r.

w sprawie zwiększenia finansowania Narodowego Centrum Nauki

Na podstawie art. 17 ust. 5 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Nauki (tj. Dz. U. 2023 r. poz. 153), Rada Narodowego Centrum Nauki (Rada NCN) wyraża głębokie zaniepokojenie wynikające z utrzymania niezmiennych nakładów na finansowanie projektów badawczych oraz dotacji podmiotowej Narodowego Centrum Nauki (NCN) w przyjętym przez Radę Ministrów 28 sierpnia 2025 r. projekcie ustawy budżetowej państwa na rok 2026. Finansowanie przewidziane w ramach środków konkursowych NCN w żaden sposób nie odpowiada potrzebom rozwojowym Polski. Przyznanie w ciągu ostatniego roku dodatkowego dofinansowania 100 mln zł oraz obligacji w nominalnej wysokości 500 mln zł stanowiło istotne wsparcie rozwoju nauki, ale nie pokrywa wysokości skumulowanej inflacji z lat 2020-2024.

Przedstawiony projekt wysokości dotacji celowej oznacza, że:

- współczynnik sukcesu w głównych konkursach NCN stanie się w 2026 r. dwukrotnie niższy od tego wskaźnika w konkursach narodowych europejskich agencji grantowych, który wynosi ok. 25% i był normą w konkursach NCN w latach 2011-2019 tworząc tzw. pokolenie NCN, które zmieniło krajobraz naukowy w Polsce – to otrzymane projekty NCN przyczyniły się do rozwoju nauki i zdobycia grantów ERC;
- niemożliwe jest odpowiednie urealnienie kosztorysów projektów, w tym wynagrodzeń oraz limitu zakupów aparaturowych, który pozostaje niezmienny od 2012 r.;
- Rada NCN będzie zmuszona utrzymać ograniczenia w częstotliwości ogłaszania konkursów, a nawet rozważyć redukcję oferty konkursowej.

Podobnie, proponowana wysokość dotacji podmiotowej oraz limit liczby pracowników Biura NCN oraz ich wynagrodzeń, przy rosnącej liczbie wniosków oznacza, że NCN nie będzie mógł zaangażować się w nowe inicjatywy krajowe i międzynarodowe. Ogranicza to m.in. możliwość uczestnictwa naukowców pracujących w Polsce w projektach międzynarodowych, w tym w programach UE.

Rada NCN chciałaby podkreślić, że wybór projektów w konkursach NCN odbywa się według najwyższych standardów światowych przez ekspertów z zagranicy, którzy oceniają doskonałość naukową projektu oraz oczekiwane rezultaty. W czasie oceny brane są pod uwagę dotychczasowe dokonania wnioskodawców oraz znaczenie poznawcze i społeczne badań, w tym ich rola w procesie kształcenia studentów i doktorantów dla współczesnych wyzwań. Wysokość dofinansowania danej specjalności naukowej wynika z liczby złożonych wniosków z tej dziedziny. Przyjęte procedury, w kosztowo efektywny sposób, pozwalają na:

- przyznawanie dofinansowania na drodze rzetelnej oceny eksperckiej;
- otrzymanie przez wnioskodawców opinii na temat przyjętych hipotez i metodologii badawczych;

- promowanie młodej kadry naukowej;
- partnerski udział zespołów polskich w międzynarodowych programach badawczych;
- uzyskanie danych do eksperckiej ewaluacji dyscyplin i jednostek naukowych;
- budowanie marki Polski poprzez promocję nauki polskiej w świecie.

Rada NCN zwraca uwagę, że zbyt niski współczynnik sukcesu czyni proces oceniania projektów kosztowo nieefektywnym oraz prowadzi do niefinansowania bardzo dobrych projektów. Co więcej, w takiej sytuacji w kolejnych konkursach zdobywa dofinansowanie jedynie wąska grupa tych samych badaczy. Dla przykładu, m.in. ze względu na niski współczynnik sukcesu w grantach ERC na poziomie 12%, Polska uzyskała z ERC czterdziestosiedmiokrotnie mniejsze dofinansowanie niż Niemcy, pomimo że według danych OECD potencjał Polski mierzony liczbą 10% najbardziej cytowanych publikacji jest jedynie dziewięciokrotnie niższy. Z tego względu, przy wykonywaniu projektu przez średnio trzy lata, współczynnik sukcesu poniżej 25%:

- wyklucza znaczną część środowiska naukowego ze starań o dofinansowanie grantowe, co znacząco obniża innowacyjność prowadzonych badań naukowych w Polsce oraz jakość kształcenia na uczelniach;
- w przypadku konkursów otwartych zmniejsza szanse młodszych pracowników naukowych;
- uprzywilejowuje silne ośrodki naukowe i ogranicza poszerzanie wysp doskonałości w uczelniach pozbawianych dofinansowania z Inicjatywy Doskonałości;
- uniemożliwia rozwój szkół doktorskich w instytutach PAN, które mogą finansować stypendia praktycznie jedynie z projektów;
- zaburza proces rzetelnej ewaluacji dyscyplin naukowych.

Rada NCN uważa, że zwiększenie finansowania konkursowego będzie miało efekt mnożnikowy i przełoży się na większe sukcesy w zdobywaniu funduszy europejskich. Taka sytuacja nastąpiła w Czechach, gdzie współczynnik sukcesu na poziomie 25% w Czeskiej Fundacji Nauki (GAČR) spowodował wzrost współczynnika sukcesu w konkursach Horyzont Europa do 20%, powyżej średniej europejskiej. W szerszym kontekście, Rada NCN zwraca uwagę na coraz powszechniejsze przekonanie, że postęp USA i Chin w dziedzinie innowacji kluczowych dla postępu cywilizacyjnego i w dziedzinie obronności wynika z przewagi tych krajów w rozwoju badań naukowych, w tym o charakterze fundamentalnym.

W świetle powyższych argumentów Rada NCN apeluje o zwiększenie dotacji celowej i podmiotowej łącznie o 400 mln zł. przychylając się do stanowiska Dyrektora NCN wyrażonego w piśmie do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 21 lipca 2025 r. (DYZ.070.17.2025).

Prof. dr hab. Tomasz Dietl
Przewodniczący Rady
Narodowego Centrum Nauki
/– podpisano cyfrowo/